

Věc C-263/20

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

15. června 2020

Předkládající soud:

Landesgericht Korneuburg (Rakousko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

26. května 2020

Žalobkyně:

Airhelp Limited

Žalovaná:

Laudamotion GmbH

[omissis]

RAKOUSKÁ REPUBLIKA

Landesgericht Korneuburg (Zemský soud v Korneuburgu) [omissis]

Landesgericht Korneuburg (Zemský soud v Korneuburgu) jako odvolací soud vydal [omissis] ve věci žalobkyně **Airhelp Limited**, Central Hong Kong, [omissis], proti žalované **Laudamotion GmbH**, 2320 Schwechat, [omissis], jejímž předmětem je spor o částku **500,- EUR** [omissis], na základě odvolání žalované podaného proti rozsudku Bezirksgericht Schwechat (Okresní soud ve Schwechatu) ze dne 19. prosince 2019 [omissis] toto

u s n e s e n í:

[I] Soudnímu dvoru Evropské unie se podle článku 267 SFEU předkládají tyto předběžné otázky:

[1] Musí být čl. 5 odst. 1 písm. c) a článek 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (dále jen „nařízení (ES) č. 261/2004“) vykládány v tom smyslu, že **cestující má nárok na náhradu v případě, že je čas odletu přesunut z původních 14:40 hod. na dřívější čas 8:25 hod. stejného dne?**

[2] Musí být čl. 5 odst. 1 písm. c) body i) až iii) nařízení (ES) č. 261/2004 vykládány v tom smyslu, že **ověření, zda byl cestující informován o zrušení letu, musí být provedeno výlučně podle tohoto ustanovení a brání použití vnitrostátní právní úpravy o doručování prohlášení, která byla přijata v souvislosti s provedením směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (dále jen „směrnice o elektronickém obchodu“) a obsahuje fikci doručení?**

[3] Musí být čl. 5 odst. 1 písm. c) body i) až iii) nařízení (ES) č. 261/2004 a článek 11 směrnice o elektronickém obchodu vykládány v tom smyslu, že **v případě rezervace letu cestujícím prostřednictvím rezervační platformy, pokud cestující uvedl své telefonní číslo a svou e-mailovou adresu, avšak rezervační platforma přeposlala leteckému dopravci toto telefonní číslo a e-mailovou adresu automaticky vygenerovanou rezervační platformou, musí být doručení oznámení o posunutí odletu dopředu na automaticky vygenerovanou e-mailovou adresu považováno za informování resp. doručení vyrozumění o posunutí odletu dopředu, ačkoliv rezervační platforma vyrozumění leteckého dopravce cestujícímu nepřepoše nebo mu jej přepoše se zpožděním?**

[II] Řízení se přerušuje do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie o předběžné otázce [*omissis*].

O d ů v o d n ě n í:

Cestující M**** O**** a G***** P***** s bydlištěm v České republice rezervovali let žalované OE 503 na 14. června 2018 z Palmy de Mallorca (PMI; Španělsko) do Vídně (VIE; Rakousko). Plánovaný čas odletu byl ve 14:40 hod., plánovaný čas příletu v 17:05 hod. Tito cestující využili rezervační systém online platformy k*****.com. Podle zjištění soudu má provozovatelka rezervační platformy sídlo v České republice. Jako e-mailovou adresu uvedli m* * * * *.o** * * * @gmail.com. k*****.com provedla jménem cestujících rezervaci, přičemž během rezervace byla vygenerována e-mailová adresa určená výhradně pro tuto rezervaci, která byla uložena v systému leteckého dopravce jako kontaktní e-mailová adresa a v konkrétním případě zněla: 6703421@hositojsmezasemy.com. Jiná e-mailová adresa nebyla uložena a leteckému dopravci ani nebyla známa.

Žalobkyně se domáhá přiznání částky 500,- EUR a tvrdí, že cestující mají nárok na náhradu podle článku 7 nařízení (ES) č. 261/2004 [ve výši 250,- EUR za osobu, tedy celkem] 500,- EUR. Tuto pohledávku postoupili žalobkyni prohlášením o postoupení [pohledávky] ze dne 12. října 2018. Žalobkyně na jedné straně tvrdí, že letadlo mělo zpoždění více než tři hodiny, na straně druhé mají cestující nárok na náhradu také vzhledem k téměř šestihodinovému posunu odletu dopředu, o němž cestující byli informováni dne 10. června 2018, tedy méně než sedm dní před odletem. Žalovaná mohla snadno ze všech uložených e-mailových adres zjistit, které rezervace byly provedeny prostřednictvím platformy k*****.com. Platforma je zprostředkovatel služeb v cestovním ruchu. Úkolem leteckého dopravce je se ujistit o totožnosti smluvního partnera. U automaticky generovaných e-mailových adres je to zjevné.

Žalovaná popírá důvod i výši žalobního návrhu, navrhuje zamítnutí žaloby a namítá, že let nebyl zpožděn o více než tři hodiny, nýbrž o 29 minut. Přesunutí času odletu dopředu bylo sděleno e-mailem dne 23. května 2018. Žalovaná nemohla kontaktovat cestující přímo, neboť žalované nebyly předány žádné kontaktní údaje. Z důvodů ochrany osobních údajů by to nebylo přípustné; s k*****.com nemá smluvní vztah. k*****.com není zprostředkovatel služeb v cestovním ruchu ani cestovní kancelář, k*****.com provádí v systému žalované rezervace a přitom se proti její vůli vydává za cestující. Žalovaná nerozpozná, že k*****.com obdrží potvrzení rezervace, palubní vstupenky a jiné informace prostřednictvím speciálně vygenerované e-mailové adresy. Použití k*****.com je nutno přičíst cestujícímu. Od letecké společnosti nelze očekávat, že bude prověřovat skutečného majitele uložené e-mailové adresy a činit detektivní opatření, aby vyhledala skutečnou e-mailovou adresu příslušného cestujícího.

Bezirksgericht Schwechat (Okresní soud ve Schwechatu) příslušný jako soud prvního stupně zamítl žalobní návrh napadeným **rozsudkem**.

Soud kromě úvodem popsaného nesporného skutkové stavu dále konstatoval, že žalovaná nemá s rezervační platformou k*****.com žádný smluvní vztah a k*****.com nemá ani přístup k rezervačnímu systému žalované. Žalovaná by při kontrole každé jednotlivé rezervace, zejména e-mailové adresy u ní uložené, mohla rozpoznat, že taková e-mailová adresa, jaká byla použita v projednávané věci, je s největší pravděpodobností automaticky generovanou adresou. Vzhledem k velkému počtu rezervací (zhruba 20 000 denně) však zaměstnanec nemůže tyto rezervace jednotlivě otvírat a kontrolovat, proto nemůže žalovaná rozlišit rezervaci provedenou přes platformu k*****.com od rezervací, které provádí sami cestující. Nelze určit, zda je technicky možné, aniž by bylo nutno každou jednotlivou rezervaci otevřít, zjistit, zda byla rezervace provedena přes k*****.com; stejně tak nelze určit, zda má žalovaná technicky možnost zamezit tomu, aby rezervace byly prováděny platformou k*****.com nebo jejím prostřednictvím. V případě změn letových časů informuje žalovaná cestující nejprve e-mailem. Nefunguje-li to, snaží se žalovaná kontaktovat cestující také jinou cestou, například zasílá sms zprávy na sdělená telefonní čísla. Žalovaná zaslala dne 23. května 2018 a 29. května 2018 na e-mailovou adresu automaticky

vygenerovanou platformou k*****.com informace o posunutí času odletu dopředu. Obě zprávy byly úspěšně doručeny. Žalovaná vycházela z toho, že cestující byli o změně času odletu informováni. Cestující M***** O***** obdržel dne 10. června 2018 na svou (obvyklou) e-mailovou adresu m** * * *.o** * * *@gmail.com zprávu od tickets@k*****.com, v níž byl informován o novém času odletu v 8:25 hod. místo ve 14:40 hod. [omissis] Další zjištění, zejména k otázce, kdy posunutý let přistával, soud prvního stupně neučinil. Neprojednával ani otázku, zda cestující věděli nebo museli vědět, že jim byla přidělena automaticky generovaná e-mailová adresa a zda a do jaké míry měli cestující možnost získat informace, které byly zaslány na automaticky generovanou e-mailovou adresu.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně **odvolání** k předkládajícímu soudu s návrhem změnit napadený rozsudek v tom smyslu, že se žalobnímu návrhu vyhovuje. Žalobkyně odkazuje zejména na rozsudek Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) ze dne 11. května 2017 ve věci C-302/16, *Krijgsman*, a je toho názoru, že musí být zajištěno, aby cestujícího, jehož posléze zrušený let byl rezervován přes třetí osobu, bylo možno identifikovat. Letecký dopravce je povinen prokázat, že informaci zaslal a že neměl možnost ověřit, zda e-mailová adresa pochází od cestujícího.

Žalovaná navrhuje, aby odvolání nebylo vyhověno. Popírá použití rozsudku Soudního dvora ze dne 11. května 2017 ve věci C-302/16, *Krijgsman*, s tím, že letecký dopravce musí vycházet z toho, že sdělená e-mailová adresa je adresa cestujícího. Žalobkyně nevycházela z toho, že informovala cestovní kancelář. Skutečnost, že jsou při rezervaci předány kontaktní údaje, které nepatří cestujícím, je nutno přičíst cestujícím a nikoliv leteckému dopravci.

Závěrem žalovaná ve svém **stanovisku k odvolání** namítá, že posunutí času odletu dopředu nelze posuzovat stejně jako zrušení.

Předkládající soud má jakožto **odvolací soud** rozhodnout ve druhém a posledním stupni o nárocích žalobkyně. Na základě ustanovení zakotvených ve vnitrostátním procesním právu [omissis] se soud musí omezit na přezkum právních otázek. Soud musí přezkoumat, zda přesunutí odletu dopředu zakládá nárok na náhradu jako v případě zrušení letu (první otázka). Dále je nutno posoudit, zda je na cestující nutno nahlížet tak, jako by byli o zrušení účinně informováni (druhá a třetí otázka).

Do úvahy přichází tato řešení:

[a] Nejedná-li se o zrušení, je vyloučen nárok na náhradu z důvodu neposkytnutí služby. Napadený rozsudek tedy bude nutno zrušit, soud prvního stupně bude muset skutkové okolnosti posuzovat nikoliv jako zrušení letu, nýbrž jako tvrzené a neposuzované zpoždění.

[b] Jedná-li se o zrušení letu a je-li oznámení e-mailem ze dne 23. května 2018 informováním cestujících o zrušení letu dne 14. června 2018, pak nárok na

náhradu podle čl. 5 odst. 1 písm. c) první pododstavec nařízení (ES) č. 261/2004 neexistuje. Také v tomto případě musí být napadený rozsudek zrušen; soud prvního stupně bude muset skutkové okolnosti posuzovat jako tvrzené a neposuzované zpoždění.

[c] Nepředstavují-li oznámení e-mailem ze dne 23. května 2018 a 29. května 2018 informování cestujících před zrušením letu dne 14. června 2018, pak byli cestující informováni až dne 10. června 2018 (e-mailem zaslaným platformou k****.com). Vzhledem k tomu, že se náhradní doprava uskutečnila déle než jednu hodinu před plánovaným odletem a tedy mimo časovou hranici stanovenou čl. 5 odst. 1 písm. c) třetím pododstavcem nařízení (ES) č. 261/2004, bude nutno napadený rozsudek pozměnit a žalobnímu návrhu vyhovět.

K předběžným otázkám:

K první otázce:

Nařízení (ES) č. 261/2004 stanoví nároky v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo zpoždění. Posunutí času odletu dopředu nařízení neupravuje.

Žalobkyně se v řízení v prvním stupni opírala o tiskovou zprávu německého Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, dále jen „BGH“) č. 89/2015, X ZR 59/14. Je pravda, že BGH přijal svůj rozsudek vyhlášený dne 9. června 2015 na základě uznání leteckého dopravce a jeho rozhodnutí neobsahuje žádné další úvahy. Ve své tiskové zprávě však BGH uvádí předběžné hodnocení senátu, podle něž může více než drobné posunutí plánovaného času odletu leteckým dopravcem na dřívější hodinu zakládat nárok na náhradu podle čl. 7 odst. 1 nařízení (ES) č. 261/2004. Původní plán letu je zrušen i v případě, je-li odlet posunut o několik hodin dopředu.

Žalovaná se naopak ve svém vyjádření k odvolání odvolává na rozsudek Handelsgericht Wien (Obchodní soud ve Vídni) ze dne 13. listopadu 2018, 1 R 285/18k [omissis], podle něž je analogické používání pravidel pro zrušení letu nepřijatelné z důvodu nezamýšlené právní mezery. Nařízení se nezaměřuje na posunutí času odletu dopředu, nýbrž na odepření nástupu na palubu v důsledku nadměrného počtu rezervací. Je nutno podotknout, že Handelsgericht Wien (Obchodní soud ve Vídni) se opírá o rozhodnutí Amtsgericht Hannover (Okresní soud v Hannoveru, Německo) [ze dne 3. prosince 2013], 561 C 3773/13. Jedná se o rozhodnutí v prvním stupni ve věci, kterou nakonec rozhodl BGH uznávacím rozsudkem.

Předkládající soud se přiklání k řešení BGH a vychází z toho, že při posunutí času odletu dopředu je upuštěno od původního plánu letu a jedná se tedy o případ zrušení.

Vzhledem k různým výkladům unijních soudů je odvolací soud oprávněn a povinen předložit otázku k rozhodnutí Soudnímu dvoru. Podobné otázky byly Soudnímu dvoru předloženy již ve věcech C-79/14 a C-345/19, tato řízení však

byla v mezičase z rejstříku vyškrtuta. Podobné otázky byly položeny v probíhajících řízeních C-10/20, Flightright, a C-188/20, Azurair.

Ke druhé otázce:

Při ověření, zda byli cestující vyrozuměni o posunutí času odletu dopředu, jsou relevantní tato ustanovení vnitrostátního práva:

§ 862a Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (všeobecný občanský zákoník, dále jen „ABGB“), [omissis] [v platném znění, nepozměněném od roku 1916] zní:

"Přijetí je považováno za včasné, pokud prohlášení bylo žadateli doručeno ve lhůtě pro přihlášení. I v případě zpoždění smlouva vzniká, pokud žadatel musel rozpoznat, že prohlášení o přijetí bylo zasláno včas, a ihned před svým odstoupením druhou stranu neprodleně nevyrozumí."

Ustanovení § 12 E-Commerce-Gesetz (spolkový zákon o elektronickém obchodování, dále jen „ECG“), Bundesgesetzblatt (BGBl) I č. 152/2001, zní:

"Elektronické prohlášení o uzavření smlouvy, jiná právně závazná elektronická prohlášení a elektronická potvrzení o přijetí jsou považována za doručena, pokud si je strana, pro kterou jsou určena, může za běžných okolností otevřít. Z této úpravy se nelze k újmě spotřebitelů smluvně vymanit."

Ohledně doručení takových prohlášení, jako je oznámení leteckého dopravce o změně času odletu dotčené v projednávané věci, používá vnitrostátní judikatura tradičně ustanovení § 862a ABGB. U elektronických prohlášení je toto ustanovení doplněno § 12 ECG. Podle doložené vůle zákonodárce odpovídá toto ustanovení čl. 11 odst. 1 druhé odrážce směrnice o elektronickém obchodu, jde však nad rámec této směrnice v tom smyslu, že zde stanovené pravidlo doručování neplatí pouze pro objednávky (tedy nabídky na uzavření smlouvy nebo prohlášení o přijetí) a potvrzení o převzetí, nýbrž také pro všechna jiná právně závazná prohlášení; dále také tehdy, nejedná-li se o službu informační společnosti, například při prosté výměně e-mailových prohlášení. Všechna tato ustanovení stanoví fikci doručení, která v zásadě nastává možností otevřít prohlášení. Naproti tomu informování cestujícího podle článku 5 nařízení (ES) č. 261/2004 by mohlo nastat až v okamžiku, kdy cestující toto vyrozumění obdržel, což naznačují čl. 5 odst. 1 písm. c) druhý a třetí pododstavec a čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 261/2004.

Je tedy nutno ověřit, zda má být doručení prohlášení o posunutí času odletu dopředu posuzováno podle vnitrostátního práva o doručení e-mailové zprávy příp. podle směrnice o elektronickém obchodu, nebo se použije pouze nařízení (ES) č. 261/2004. Pro použití směrnice o elektronickém obchodu a příslušných vnitrostátních ustanovení, která ji provádí, hovoří nezbytnost koordinace určitých vnitrostátních právních předpisů pro fungování vnitřního trhu (šestý bod odůvodnění). Pro posledně jmenované stanovisko hovoří povinnost provozujícího leteckého dopravce podle čl. 14 odst. 2 nařízení (ES) č. 261/2004, aby v případě zrušení předal každému postiženému cestujícímu písemné oznámení, které v

souladu s tímto nařízením stanoví pravidla pro náhradu škody a pomoc. Pro odlišné chápání doručení prohlášení leteckého dopravce dále hovoří skutečnost, že cestující, kteří jsou na cestě, nemusí mít nutně stejný přístup k elektronickým médiím, jako v místě svého bydliště. Předkládající soud proto dospívá k názoru, že otázka informování cestujícího o zrušení musí být posuzována výhradně podle článku 5 nařízení (ES) č. 261/2004.

Předkládající soud má za to, že tato otázka podle všeho dosud nebyla v judikatuře Soudního dvora vyjasněna.

Ke třetí otázce:

Ohledně otázky informování resp. doručení v konkrétním případě je nutno nejprve provést porovnání s rozsudek Soudního dvora ze dne 11. května 2017 ve věci C-302/16, *Krijgsman*. Soudní dvůr mimo jiné uvádí, že z ustanovení článku 13 směrnice 261/2004 jasně vyplývá, že nijak neomezuje práva provozujícího leteckého dopravce požadovat náhradu škody po provozovateli souborných služeb pro cesty, pobyty a zájezdy nebo třetí osobě, se kterými uzavřel smlouvu (rozsudek *Krijgsman*, bod 30). Je-li tato okolnost relevantní pro rozhodnutí, nelze rozsudek *Krijgsman* na dotčenou věc použít. Je totiž jisté, že mezi rezervační platformou a leteckým dopravcem neexistuje smluvní vztah, nýbrž existuje pouze smluvní vztah mezi rezervační platformou a jedním z obou cestujících. Bylo by tedy nutno zvážit - zrcadlově k rozsudku *Krijgsman* - zamítnutí nároku na náhradu a odkázání cestujícího na nárok na náhradu vůči rezervační platformě.

Podle rakouského komentáře k ustanovení § 12 ECG je nutno zásadně vycházet z toho, že ke standardizovaným e-mailovým účtům není přístup. Pochopitelně kdo ví nebo musí vědět, že takovýmto účtem disponuje a nic proti tomu neučiní (např. zablokování účtu nebo přesměrování zpráv), musí strpět platnost zpráv doručených na tento účet vůči své osobě, pokud vykazují příslušné vazby. Odpovídající prohlášení platí tedy i bez vzetí na vědomí (*[omissis]*). Vzhledem k tomu, že v celém řízení není zmíněno, že cestující měl o automaticky vygenerovaném e-mailovém účtu povědomí, ani že o něm musel vědět, zpráva zasláná na tento účet by mu nebyla doručena.

Dále předkládající soud konstatuje, že informace poskytnuté rezervační platformě jsou v zásadě předávány cestujícímu a pouze dotčená informace o posunutí času odletu dopředu byla předána opožděně. Cestující sdělil rezervační platformě správnou e-mailovou adresu a nevěděl, že ta nebude sdělena leteckému dopravci. Letecký dopravce by při vynaložení většího úsilí mohl rozpoznat, že se jedná o automaticky vygenerovanou e-mailovou adresu, nemusel by z toho však automaticky vyvodit závěr, že zprávy zasílané na tuto adresu cestující neobdrží nebo je obdrží se zpožděním. Vzhledem k tomu, že podle čl. 5 odst. 4 nařízení (ES) č. 261/2004 důkazní břemeno týkající se otázek, zda a kdy byl cestující informován o zrušení letu, spočívá na provozujícím leteckém dopravci, vychází předkládající soud z toho, že v situaci, v níž nelze cestujícímu ani leteckému dopravci vytýkat, že byla použita automaticky generovaná e-mailová adresa, je v

případě pochybností nutno vycházet z toho, že letecký dopravce nesplnil svou povinnost informovat cestující o přeložení času odletu dopředu.

Vzhledem k tomu, že tato otázka, pokud je předkládajícímu soudu známo, dosud nebyla v judikatuře Soudního dvora vyjasněna, byl předkládající soud povinen předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

[*omissis*]

Landesgericht Korneuburg (Zemský soud v Korneuburgu), [*omissis*]

Korneuburg, 26. května 2020

[*omissis*]

PRACOVNÍ DOKUMENT